

NEM KELL A FRAKK! ÉS MIÉRT NEM?

TÓVÖLGYI TITUSZ

Ára 10 krajcár.

PEST, 1868.

A SZERZŐ KÖLTSÉGÉN.

Pest, 1868. Nyomatott Heckenast Gusztávnál.

Nem kell a frakk!!!

És miért nem?

Megmondták azt az igazak, hogy még csúffá tesz bennünket a közösügy! íme, a viselős erszényt kiviszi országunkból: hogy az ne itt szülje meg az aranyat; a viselős divatot pedig behozza: hogy az itt szülje meg a frakkot; és a mi több: ennek a kis szörnyetegnek, – mely ijesztőbb még az ördögnél is, mert két farka van, – azt határozta: *hogy baloldali képviselő legyen a bábája.*

Ha a baloldal egy némely tagja azért nem ment a delegatióba, hogy itthon az efféle közösügyi productumoknak legyen életre segítője, *ha mindjárt gróf is, de nehezen vállalt magára nobel dolgot.*

A jobboldalnak figyelmébe ajánljuk e farkakkal meglehetősen ellátott magzatot mely a közösügyi tintatartóban a Deák-párt pennájától fogant meg

Ereszszék fel a nemzeti lelkesedés szeszét vízzel, csináljanak belőle mindenféle keverékkel pépet, s neveljék fel e porontyot, melyhez talán reményeiket csatolják: nagyra. Ha már a pépet lenyelegette, s oly nagy lesz, hogy akár az egész nemzetet megeheti, akkor aufführolják be Donna Ausztriának, s *nem láttak még annyi Bach-huszárnak való gyermeket, mint a mennyi e házasságból születni fog.*

A frakk úgy függ a közösügy emlőjén, mint egy érdemjel. Emlékezzünk csak vissza. A mint az atilla, ez annyiszor kitagadott gyermek, újra megkezdé nyerni édes apjának, az annyiszor félrevezetett magyareMBERnek kegyét, azt vettük észre, hogy: Solforinónál és Magentánál megverték az osztrákot. Königgratznál nem volt szerencsésebb a vitéz hadsereg. És mi volt ennek oka? *Az: hogy a magyar lelke itthon maradt az atillában.*

A frakk a Deák-párt numerusa, s íme, ártatlan gyermeki gyönyörködéssel, a közösügyi chaosba nyúlva, baloldali képviselők húzzák ki. *A Deák-párt ternót csinált!*

Alkotmányunk hajnala íme meghasadt, Beust mint egy nap fent ragyog az égen, az áldásos eső

hull; s mi lesz belőle? *újmódi ragya, melyet úgy hívnak hogy: frakk!*

Most már itthon vagyunk, megérkeztünk dicsőségesen; Pannónián ugyan kivert ragya-himlő, *de nemsokára hozzáfognak izzasztásához és még jobban kiadja, a mit bevett.*

Most már csak az a kérdés: hogy ezt azt áldást, ezt a frakkot feltűzzük-e a pemetére, és elfogadjuk-e a nagyszerű haladás lobogója gyanánt e felirattal: „*Frakk nélkül egy nemzet se lehet művelt, mert: frakk a civilisatio.*”

Ez roppant nagy eszme, mely hátul csüng, s eltakarja a műveletlenséget.

Az egész világ elfogadta e viseletet. Az egész világ nem tudja ám azt: hogy a frakk mielőttünk nem más, mint egy fészek, melyben kétféjű sárkány lakik; ez az éhes jószág, mely minden harapására egy-egy nemzetet nyel el. Míg törvényeink megőrizték hazánk szüziességét, addig a szűz nemzet áldozatnak kellett volna, *de mióta a közösügy meg-*

ejtette, azóta a nemzet anyának kell, hogy e frakkosfészű sárkánynak táplálékot szüljön.

A nemzeti viselet páncél, míg a nemzet azt viseli, addig, ha elnyeletik is, nem lesz megemészthető. A mint e páncélt felhúztuk, önérzettel mertük fel emelni fejünket; *holott az előtt a Bach-féle szakácsoktól majdnem kétségbeesés közt hagytuk magunkat nyúztatni.*

A forradalom után egy pár tavaszon át a magyar atillát hordva várta vissza elzarándokolt megváltóját, és remélt; amint az atillát letette, s felhúzá frakkot: azonnal elhagyta a reménység, s vértetetlen testére jégesőként kezdett hullni a csehbogár. Azt akarja-e mutatni néhány elfáradt hazafi: hogy a reménység ismét haldokló félben van, s behozza a frakkot mint a sáskát, hogy a nemzeti színből pusztítsa ki a zöldet. Állunk elébe, s ha egyébként nem csinálhatunk zajt, az értékét vesztett nemes-levelet ráhúzzuk a dobra, hadd hallja meg: hogy ettől se várhat támogatást, hogy minden fűszál, melybe kapaszkodhatott volna: eltűnt, *kivéve még néhány katángkórót.*

Vagy tán mi vagyunk azon egyedüli nemzet, mely nemzeti viseletét félti? Avagy azon nemzetek, melyek szintén nemzeti mezben járnak műveletlenek?

Nem.

Azért viseljük mi és azok, mert minket, mint azokat, szörnyetegek elnyeléssel fenyegetnek.

Ám tekintsünk vissza a púderos hajú világra; abban, mert a civilizációval haladni akart, ugyan sokra vitte a magyar. Akkor épen úgy volt a púder a civilizatio szelleme, mint most a frakk, s a ki nem csinált magából bolondot, az nem tartatott műveltnek; két garasért azonban lehetett műveltséget venni, a ki két garására púdert fejére hintett, azt rögtön megszállta a szentlélek: *a púderozó szentlélek.*

Így csinál a divat a harmadik istenből, hol fodrászt, hol szabót, hol vargát.

És vájjon: a haladás mily fokára púderozta fel magát a magyar? Kenyerét elnevezte „papá”-nak édes apját: „tatának”; édes anyját: „mamának”; saját magát pedig: „Herr von”-nak. A dicsőség e babérjain aztán

el kezdett szunnyadozni, és elfeledte anyanyelvét. *Csak az isten őrizte, hogy örökre el nem aludt a púderozó szentlélek szárnyai alatt.*

És vájjon: többet várhat-e a nemzet a frakktól, mely hátul hordja a civilisatiót?

Erre csak azt feleljük: Ám tömjénezzenek neki, a kik akarnak, mi másutt fogjuk keresni a civilisatio fészkrét. *A frakkot és a civilisatiót még csak nem is emlegetjük egy füst alatt.*

Midőn I. Napoleon az addai hídnál kezébe ragadta a lobogót, és azt kiáltá: „Utánam!” – annak volt értelme; *de annak: hogy egy baloldali képviselő magára rágatta a frakkot, ha nem kiáltva is, de intve, hogy: „utánam!” – annak nincs értelme.*

Azt belátták, hogy az osztrák államadósság egy mélységes tenger, melyen a delegatio nem más mint egy keresztül húzott kötél, s igen könnyen le lehet szédülni róla, tehát nem léptek rá; – *de azt: hogy a frakk a nemzeti lelkesedésnek koporsója, nem vették észre: mert ime belefeküdtek.*

Mi tog a frakk után következni? A kiberetvált szakáll. És a kiberetvált szakáll után? – Schmerling. Ez igen-igen talpra esett logica, s *meg fognáink látni a frakkból.*

Istennek hála: a nemzet annyira már érett, s az aristocratia annyira már gyűlölt: hogy a mit gróf kezd el, az kevés követőkre fog találni. Villámhárítáról mindazonáltal jó gondoskodni, mert az ördög nem alszik.

Talán lesznek negyedrészes, nyolczadrészes és tizenhatodrészes mágnások, kik igen szeretnek az egész mágnásba kapaszkodni, mit most annál inkább tehetnek: mert a mágnásoknak farkuk nőtt. A viertli mágnás-compagnia bizonyosan megfrakkosodik és farkasodik, de legyen e dicsőség egyedül az övék, *egyetlen-egyedüli vívmányuk a 19. században.*

Vannak, kik a ruhában nem találnak hazafiságot. A ruhában pedig benne van az ember is.

Az atillára mutatva, elmondhatjuk: „Ezen jegy alatt leszünk győztesek!” A frakkra mutatva, elmondhatjuk: *Ezen jegy alatt leszünk osztrákok!*”

A frakk farkán ugyan soha nem jutunk fel a mennyországba, legfeljebb Beustig; ő pedig csak most látszik felettünk lenni; a más világon igen valószínű: hogy alattunk lesz. Itt *feljebb* való: ott lejjebb való.

A frakk divatbahozatalának csakis nemzetgazdasági célja lehet, a mennyiben a posztót Bécsből kell hozni, – tehát hogy kevesebb pénz menjen ki. De nagy csalódásban ringatjuk magunkat. Tapasztaltuk: hogy bár az atillára több kell, az atilla mégis olcsóbb a frakknál.

Minden bécsi portéka, ha még oly olcsónak tetszik is: rettenetesen drága; rajta van a stempli, a kétfejű sas! így vagyunk, nagyon is így vagyunk a frakkal. Lehet az francia divat gyártmánya, de annyi bizonyos, hogy a *bécsi réven jött keresztül*.

A Bach-rendszer volt az a folyó, mely hazánkat elárasztotta frakkal, s csak úgy fuldoklott benne a nemzeti szellem. Az áradást még az idő is alig bírta kiszárítani. Hálákat adtunk érte, s íme: saját kezünkkel nyissunk-e neki ismét utat. Veszedelme-

sebb a frakk, mint a Tisza kiáradása, s ez utóbbi korlátozására mégis milliókat költ a nemzet; *nem lenne-e tehát balgaság: ha a frakkot szabadon hagyná passzírozni?*

S vajjon miért akarunk mi frakkban áldozni, és pedig Beustnek? Talán mert ő volt a kígyó, mely bennünket arra vett: hogy a közösügi almába beleharapjunk, és saját testvéreink, ministereink kezébe adá a pallost, hogy bennünket alkotmányunk ősi paradicsomából kiverjenek. A kígyónak áldozunk-e frakkban, vagy *Kossuthnak* atillában, ki a paradicsomba vezető igaz utat megmutatta? – Dobbanásával felel erre a szív! *Azok húzzák fel a frakkot, kik Donna Ausztriával coquetirozni akarnak: „ob'st hergehst?”*

A trójaiak maguk húzták városuk ledöntött falának résén át, be a városba a falovat. A közösügi ledöntötte országunk bástyáit, s vajjon: e résen keresztül magunk húzzuk-e be a frakkot? *Oly bizonyos, mint kétszer-kettő négy: hogy zsebe tele van Beustkatonával.*

Azt hiszszük talán: hogy ez alkotmányos szószba cél nélkül ültettek bennünket? Dehogy! Jó pecse-

nyék vagyunk, s a szószit ki akarják velünk mártogatni; *s íme, már villa is akadt kezükbe: a frakk!*

A kapitoliumban gágognak a ludak; egy ily lúd szerepét szívesen vállalom magamra én is. – *Vigyázzatok!*

Kik a nemzeti viselet ellen demonstrálnak, nehezen tudják: hogy a nemzeti lelkesedésen olyan a frakk, mint aczélon a rozsdá; *hacsak ragyogni nem hagyná? – de meg is eszi.*

A német, az angol, a muszka, az olasz stb. hordhatja, ha neki úgy tetszik, – ezek sokkal nagyobb nemzetek, mintsem hogy a frakk egyiket vagy másikat elnyelni bírná; tehát meg se kísérli; de belénk már nem egyszer harapott; az elnyeletéstől: hol az atilla, hol a magyar nadrág, hol a mente tartott fenn. És ha még franczia frakk akarna elnyelni; de osztrák frakk, ez az öszvér! – *Hát nem is paripára valónak, hanem, öszvérbe valónak szült volna minket Hunnia!*

A műveltség, a civilisatio mindenkor szívesen látott vendég nálunk, s mint égi jelenségre, úgy

hiszszük, nem földi szabók varrják az öltönyt. Jöjjön leplezetlenül, terjesztett szárnyakkal, mint ahogy az áldás szállni szokott; de ha frakkban jön? *semmi kétség benne hogy le van kenyerezve, s mi más példány után nyújtunk be folyamodást a magyarok istenéhez.*

A mai körülmények közt: elhagyni nemzeti öltözetünket, ági arra: hogy elhagyjuk nemzeti nyelvünket is: az érzelmet, nyelvet és viseletet, sohase kellett jobban megőrizni a magyarnak mint most. – Ez az ő szentháromsága, vagy hogy úgy mondjuk: felesége; *vigyázzunk rá, nehogy erényének bármelyik szentsége elcsábíttassék.*

Két czél tüzetett élőkbe: egyik az ország függetlensége, másik az ország függősége. Az elsőt az atilla, másikat a frakk képviseli; de sokan kanosaiul néznek és atilla helyett frakkot látnak. Az ily vezetőktől méltán kérhetjük: *arra mégy-e, a merre nézesz? Arra? No, akkor én nem követlek!*

Bizonyos mesében egy királyleány kényszerülve volt egy leventével egy ágyban hálni. „Jól van, – monda a leány, – ha már csakugyan meg kell lenni,

ám legyen. De nézd e kardot,— szólt a leventéhez, — e kardot kettőnk közé teszem, *s a melyik testrészeddel hozzám érsz, ez a kard azt a testrészedet levágja.*”

Ám tegyék azt a kardot közénk és Bécs közé; akkor legyen, a civilisatio kedvéért mi is felhúzzuk a frakkot; *de míg biztosítva nem vagyunk: addig majd csak az atilla erejében fogunk bízni!*

Érzelem, nyelv és viselet!

Éljen a magyar!